

SEGÉDANYAG PEDAGÓGUSOK SZÁMÁRA

HÁTTÉRANYAG MÚZEUMPEDAGÓGIAI
FOGLAKOZÁSRA VALÓ FELKÉSZÜLÉSHEZ

Korosztály: általános iskola 7. osztály, középiskola 11. osztály

„Boldog békeidők”

Társadalom, életmód és kultúra a századforduló
Budapestjén – rendhagyó történelemóra

Az időpont: 1903, a helyszín: Ráth György villája, Budapest, Városligeti fasor. A híres műgyűjtő, Ráth úr és felesége fontos vendégeket várnak új otthonukba, a korszak vezető politikusait, művészeit, közéleti személyiségeit, mint például a hercegprímás, a miniszterelnök, a tudós, a festő, vagy akár a nemzet csalogánya. Hogyan és miért ülhetnek ők egy asztalhoz? Hogyan viselkedtek, hogyan néztek ki? Miről folyhatott a szó, és mi az, amiről biztosan nem beszélgettek? Milyen lehetett egy átlagos estély a villában? Miközben mindezen kérdésekre fény derül, megismerkedünk e vezető személyiségekkel, az éppen megszülető nagyvárosi életforma titkaival és az 1900 körüli magyar történelem néhány jellegzetességével is.

1. Célok:

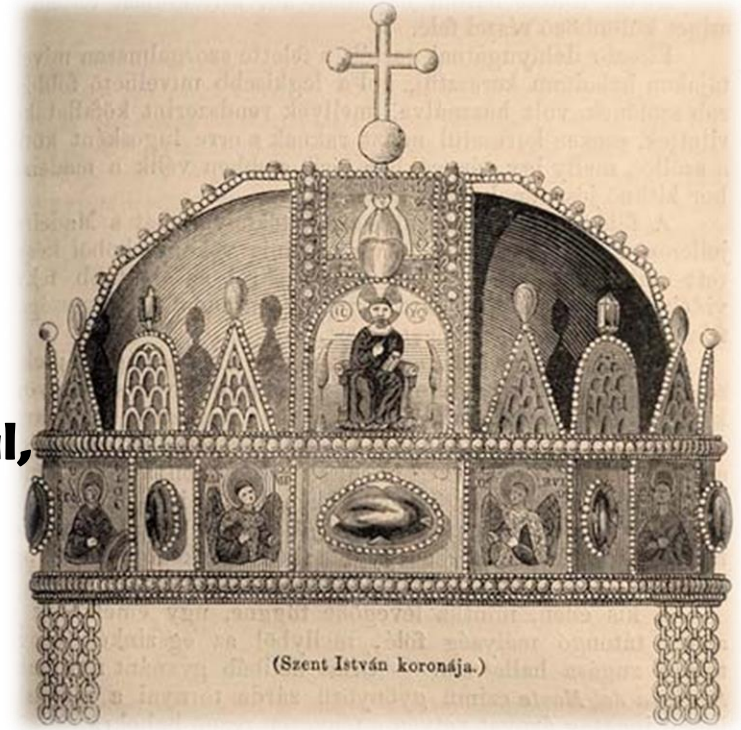
A 120 évvel ezelőtti életmód sajátosságainak megismerése, régi és modern illem, női és férfi szerepek, a korszak tárgyainak megfigyelése, a tárgyak külsőségei, a tárgyak mögötti történetek, egy-egy karakter megismerése, átélése, a szerepjáték által a gyerekek énképének fejlesztése.

Ajánlott tananyag: A dualizmus kora Magyarországon, Boldog békeidők, A sokarcú város: Budapest, Egy főváros születése, Szecessziós stílus.

2.1 Történelmi háttér: Századforduló

A 19. század második fele és a századforduló ideje nemzetközileg is rendkívül érdekes időszak, Magyarország számára pedig kifejezetten a megerősödés, a gazdasági és kulturális felemelkedés ideje volt. Ennek politikai feltételét a Habsburg uralkodóval, I. Ferenc Józseffel 1867-ben megkötött kiegyezés teremtette meg. Kialakult az Osztrák-Magyar Monarchia, a Közép-Európát uraló dualista hatalom, amely garantálta a nagymérvű fejlődéshez szükséges önállóságot és biztos hátteret Magyarország számára. A korszak kiemelkedő politikusai, többek közt Deák Ferenc, Andrássy Gyula, Tisza Kálmán, Baross Gábor, Wlassics Gyula mind egy célért dolgoztak, és elvülhetetlen érdemeket szereztek a magyar nemzet fölemelésében 1867 és 1914 között.

Akárcsak egész Európában, itthon is nagy lendülettel zajlott az iparosítás, a vasútépítés, a mezőgazdaság korszerűsítése, az iskoláztatás, a nemzet műveltségének fejlesztése, a kultúra európai rangra emelése. Hazánk, akárcsak egész Európa lakosságának lélekszáma emelkedett, az életkor meghosszabbodott, az életminőség a társadalom minden rétege számára javult. Kialakult és megszilárdult a polgárság, és bár a társadalom legbefolyásosabb rétege továbbra is az arisztokrácia maradt, a 20. századhoz közeledve a gyárak és nagyvállalatok gazdag tulajdonosaiból, a pénzügyi

és közigazgatási vezetőkből, a szellemi elitből álló nagypolgárság egyre nagyobb szerephez jutott.

Az 1873-ban Pest, Buda és Óbuda egyesítésével létrehozott főváros, Budapest ezekben az években vált valódi nagyvárossá, ahol sorra emelkedtek a színházak, kórházak, iskolák, múzeumok, modern lakóházak, kávéházak, pályaudvarok, sugárutak, hidak, pompás üzletek, a modern nagyvárosi életforma kellékei. De a történelmi magyar királyság más, vidéki nagyvárosai is jelentős fejlődésen mentek keresztül 1900-ra. Az új középületek és a modern lakóházak megépítése és berendezése pedig új lehetőségek sorát biztosították a kor művészei számára.

A korszak jellegzetessége a kezdődő globalizáció is. Az ipari forradalom vívmányai, elsősorban az egyetemesen fejlődő és 1900-ra meglehetősen kiterjedt vasúthálózat jóvoltából az utazás széles rétegek számára könnyebben elérhetővé és gyorsabbá vált. Emberek tömegei jutottak el nagy távolságokra, ismerték meg a szűkebb szülőföldjükön kívüli világot. Magyarországra sok utazó érkezett, a magyar arisztokrácia és polgárság pedig sokat utazott a Monarchia határain belül és kívül is, megismerve Európa messzi tájait, embereit, kultúráját, művészetét, életét.

Az arisztokrata hölgyek Párizsban készítették ruháikat. Az urak minden világkiállítást végiglátogattak. Az értelmiség számára már egyáltalán nem volt ritka, hogy München, Párizs, Zürich egyetemeken tanultak, hogy Budapestet Bécs mellett Párizshoz, Londonhoz hasonlóvá igyekeztek formálni, hogy minden modern eszmét, irányt, újítást igyekeztek gyorsan hazahozni. E törekvés a századforduló fiatal művészeire különösen jellemző volt, ezért is jelenhetett meg Magyarországon olyan hamar az új stílus, a szecesszió francia, brit, osztrák és német ága a jellegzetesen magyaros törekvések mellett.

2.1 Történelmi háttér: Századforduló

Az arisztokrata hölgyek Párizsban készítették ruháikat. Az urak minden világkiállítást végiglátogattak. Az értelmiség számára már egyáltalán nem volt ritka, hogy München, Párizs, Zürich egyetemén tanultak, hogy Budapestet Bécs mellett Párizshoz, Londonhoz hasonlóvá igyekeztek formálni, hogy minden modern eszmét, irányt, újítást igyekeztek gyorsan hazahozni. E törekvés a századforduló fiatal művészeire különösen jellemző volt, ezért is jelenhetett meg Magyarországon olyan hamar az új stílus, a szecesszió francia, brit, osztrák és német ága a jellegzetesen magyaros törekvések mellett.

A magyar történelem és főként a székesfőváros története szempontjából különösen fontos az az egész évet átölelő eseménysorozat, amelyet 1896-ban rendeztek meg a honfoglalás ezredik évfordulója alkalmából. A magyar nemzet világraszóló ünnepséggel akarta megünnepelni ezeréves fennállását és fényes jövőjébe vetett hitét. A Millennium magába foglalt a dicső múltat bemutató kiállításokat, de a jövő technológiáinak fejlesztésére szánt programokat is, egyaránt volt tehát lezárás és kezdet. Európa más országaiban hasonló ünnepségekkel és lelkesedéssel várták és éltek meg az új évszázad születését, 1900 első napját.

Mindemellett természetesen tagadhatatlan a tény, hogy a „boldog békeidők” korántsem volt egységesen békés – sem magyar, sem egyetemes szempontból. Az államférfiaknak számos belső és külső konfliktussal kellett megküzdeniük a 19. század végén, amelyek közül a századfordulóra már kiemelkedtek a társadalmi igazságtalanságok, a nagyhatalmak versengése, a nemzetiségek nehéz helyzete, és mindenekelőtt a balkán népeinek konfliktusai. Ezek a problémák végül diplomáciailag elsimíthatatlan ellentétekhez és fegyverropogáshoz vezettek: korszakunkat a sarajevói merénylet és az első világháború kitörése zárta le (1914. június 28.).

2.2 Az Iparművészeti Múzeum története:

Az Iparművészeti Múzeum 1893 és 1896 között épült Lechner Ödön és Pártos Gyula tervei szerint.

Az európai szecesszió kiemelkedő épületének számító palota jellegzetes eleme a hatalmas, színes cserepekkel borított kupola és a díszes bejárat. Belső terében keleti pompát idéző architektúrával, továbbá kétszintű árkádsorral övezett nagy üvegcsarnokkal fogadja a látogatót.

Kerámiaburkolatát és tetőzetét a világhírű pécsi Zsolnay gyár állította elő. Az épületet a millenniumi rendezvények záróakkordjaként Ferenc József osztrák császár és magyar király avatta fel 1896. október 25-én. A múzeum ekkor kapott először önálló épületet, bár az intézmény gyűjteményeivel együtt már 1872 óta létezett: a londoni és a bécsi után ez a világon harmadikként alapított iparművészeti múzeum.

odel to interact

2.3 Ráth György és a múzeum története:

Ráth György (1828–1905) az Iparművészeti Múzeum első főigazgatója volt. Műgyűjteménye révén, mely a korszak egyik legjelentősebb polgári gyűjteménye volt, széleskörű elismertséget szerzett már a maga korában. Ráth 1901-ben vásárolta meg a Városligeti villát, amit feleségével együtt műtárgyakkal rendezett be. Ráth minden ingó és ingatlan vagyonát feleségére, Melcsiczky Gizellára hagyta. Célját, hogy gyűjteménye az Iparművészeti Múzeum tulajdonába kerüljön, özvegye valósította meg, aki úgy döntött, hogy ajándékba adja a tárgyakat, ennek eredményeként Ráth gyűjteményéből a fasori villában létrehozták az Országos Ráth György Múzeumot. A főváros új látványosságát 1906 novemberében ünnepélyes keretek között mutattak be a sajtó képviselőinek, de az uralkodó, Ferenc József is megtekintette azt 1907. január 8-án.

A Ráth Múzeum önállóságának és gyűjteményeinek felszámolása a második világháborút követően, a proletárdiktatúra létrejöttével és a szocialista ideológia előretörésével kezdődött: ideológiai és didaktikus szempontból teljesen indokolatlannak, sőt károsnak ítélték a múzeum létét és a gyűjtemény darabjai szétszóródtak más állami gyűjteményekbe. 1954 elején a múzeum épülete a Hopp Ferenc Kelet-Ázsiai Múzeum kezelésébe került; megnyitották a Kína kiállítást, és a múzeum neve is Kína Múzeum lett.

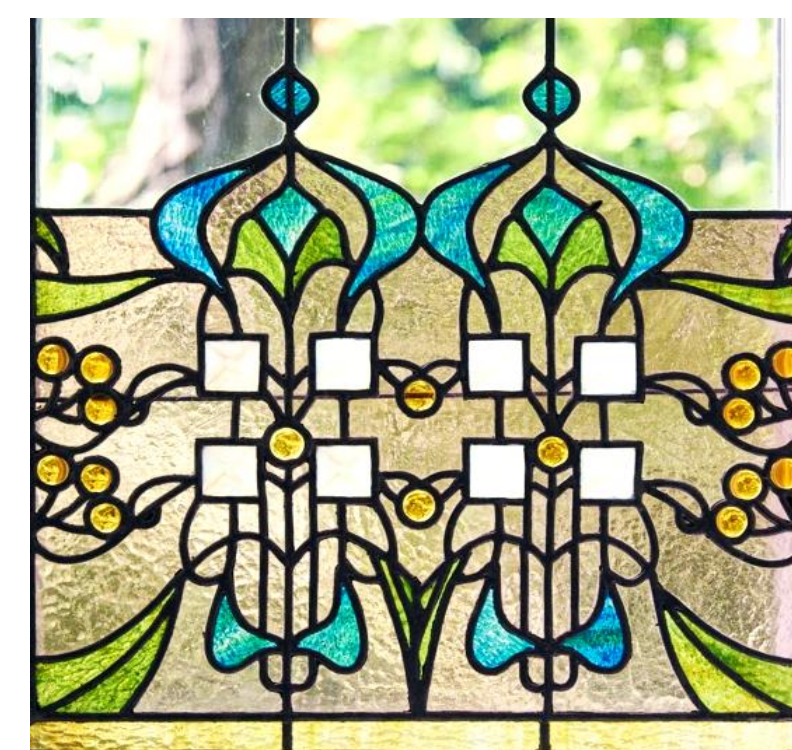
Az épület a rendszerváltást követően visszakapta eredeti nevét, de továbbra is keleti kiállításoknak adott otthont, egészen bezárásáig, 2014-ig. Ráth Györgyre és gyűjteményére ekkor már csak a rekonstruált ebédlőben megnyitott emlékszoba emlékeztetett. A villa 2018 őszén *A mi szecessziónk* című állandó kiállítással nyitotta meg újra kapuit, mely az Iparművészeti Múzeum szecessziós gyűjteményének legjelentősebb darabjait mutatja be.

3.1 Művészettörténeti háttér: Szecesszió

Ideje: A szecessziót a századforduló stílusának tekintjük, vagyis virágkorát a 19. és a 20. század fordulójára tesszük.

Pontos kezdeti és végső évszáma nincs, de nagyjából 1890 és az 1910-es évek közé tehető.

Helye: A szecesszió ún. összművészeti stílus. Ez egyrészt azt jelenti, hogy minden művészeti ágban megjelenik és ezek harmóniájára törekszik, másrészt azt is, hogy a világ nagy részén elterjedt: Európán kívül Észak- és Dél-Amerikában, Ázsiában, Afrikában és Ausztráliában is megtalálhatók az ebben a stílusban alkotott műtárgyak és épületek. Érdekes módon azonban ez a közös új stílus a különböző területeken különböző jellegzetes jegyeket viselt, és más-más névvel is illették, éppen azt kifejezendő, hogy a historizmus ellentétéleként, a modernitás szellemében jött létre: Jugendstil (német, „fiatal stílus”), Art Nouveau (francia, „új művészet”), Modern Style (angol, „modern stílus”), Modernisme (spanyol, „modernizmus”).

Háttér: A századfordulót szerte a világon a gyökeres megújulás igénye jellemezte. A fejlődő iparosodás, a polgárság gazdasági megerősödése és befolyásának megnövekedése új igényeket támasztott. Új nagyvárosok jöttek létre, új épülettípusokra (pl. lakóházak, bérpaloták, szállodák, éttermek, kávéházak, cukrászdák, közparkok, gyógyfürdők, bankok) volt szükség, ezekben pedig új berendezési tárgyakra. Felébredt a kultúra és a környezet általános megújításának vágya. Ezt a vágyat és szükségletet beteljesítve jött létre az „új stílus”, amely a 19. századi akadémizmussal (az akadémiákon tanított régi stílusok másolása: neoklasszikus, neogótikus, neoreneszánsz, stb.) szemben a letűnt stílusok utánzásával való szakítást hirdette, a silány ipari tömegtermékeket elvetette. Ezek helyett az egyediséget, a kézművességet dicsőítette, és a természetben, illetve a népművészetekben kereste az ihletet. Elméleti megalapozása az Arts & Crafts mozgalom Nagy-Britanniában (1888. Pugin, Ruskin, Morris írásai: a tömegtermelés, sorozatgyártás ellenhatásaként a középkori, céhes kézművesség felelevenítése).

3.2 Művészettörténeti háttér: Szecesszió

A 19. század második felében több művészeti stílus együttélése a jellemző. Létezik egy általánosan elfogadott, a művészeti akadémiákon tanított és követendőnek tartott irány, amely a korábbi nagy korstílusok tanulmányozását és újraalkotását hirdeti. Ezt az irányt nevezzük historizmusnak. A stílus neve a latin *historia* szóból ered, amely történelmet, történetiséget jelent, és fő jellegzetessége, hogy egy-egy régi, történeti, *historikus* stílust tart követendő példának, felelevenítve így az ókori, középkori, újkori művészeti irányzatokat és műalkotásokat. A neoklasszikus művek az ókori görög és római művészetet elevenítik fel, a neogótikus és neoreneszánsz példák tökéletes másolatai és újraalkotásai későközépkori előképeknek, a neobarokk és neorokokó alkotások pedig a 17-18. századi példákat másolják. A historizmus egyik érdekes ága a különféle korstílusok, irányzatok jegyeit vegyesen alkalmazó, önálló elemeket ritkán tartalmazó, egyediségét a válogatásban, a stíluselemek sokféleségében kiélő irányzat, az eklektika. A kifejezés a görög *eklégo* szóból ered, amelynek jelentése válogatni.

Az új művészeti stílus, amely az 1880-90-es években jelent meg, egyrészt éppen ezzel a régmúltat feltámasztani kívánó, a történeti stílusokat szolgálóan másoló, akadémikus szemlélettel kívánt szembefordulni, másrészt az ipari forradalomra, a tömegtermelésre reagált. A századfordulót minden téren a gyökeres megújulás, a változás igénye jellemezte, és ez a vágy Európa több országában, egymástól függetlenül, egyszerre ösztönözte cselekvésre a művészeket. A létrejövő új stílus neve magyarul szecesszió. A latin eredetű szó kivonulást jelent, utalva arra, hogy 1897-ben 49 fiatal művész együttesen kivonult a bécsi művészeti akadémiáról, mintegy új utat nyitva, új utakat keresve. Szinte ugyanekkor több angol, magyar, francia, belga, spanyol, német, amerikai művész is hasonló döntést hozott, így az új stílus terjedt és alakult. Ezzel párhuzamosan Európa különböző területein különböző jellegzetességeket viselt, és más-más névvel illették. Míg az Osztrák-Magyar Monarchiában a „*Szession*” szót vették át, amely egyben az új kiállítási épület neve is Bécsben, addig Franciaországban az *art nouveau*, Nagy-Britanniában

a *modern style*, Németországban a *Jugendstil*, Spanyolországban a *modernismo*, Olaszországban pedig a *stile floreale* volt az elfogadott elnevezés. A szecesszió a szépség, az esztétikum, a harmónia új kultuszát jelentette, egyben a forma és a technika együttes forradalma volt. Ez az élet és a művészet egészét átfogó ösztönző törekvés egyben az utolsó egyetemes stílus volt, melynek számtalan irányzata is egyedi és egységes formavilággal rendelkezett. Az új stílus legnagyobb ünnepe az 1900-as párizsi világkiállítás volt, amely egyrészt ünnepelte a szecesszió születését, másrészt betetőzte, mintegy lezárta a historizmus diadalútját.

3.2 Művészettörténeti háttér: Szecesszió

A mi szecessziónk c. kiállítás a Ráth György-villában a magyar műalkotások mellett a stílus angol, francia és osztrák ágát is bemutatja.

Az új esztétizáló szemlélet és a mesterségbeli megújulás bölcsője Angliában ringott. John Ruskin és William Morris *Arts and Crafts* mozgalma a gyáriparral szemben az igényes és ősi hagyományokban gyökerező kézművességet állította követendő mintaként a művészek elé. Visszafogottság és konzervativizmus jellemzi alkotásaikat. Fő művészek: William Morris, Herbert Davis Richter, Charles Rennie Mackintosh. Franciaországban (hasonlóan Bel-giumban és Spanyolországban is) az „új művészet” könnyed, légies, nőies, burjánzó volt: hajlékony indák, nyíló virágok, szélfúttá fák végtelen világa, táncoló nőalakok, rebbenő tündérek, pillangók, szitakötők minden tárgyon és épületen. Fő művészek: Émile Gallé, a Daum-fivérek, Pierre Massier, René Jules Lalique, Louis Majorelle. Az osztrák szecesszió kifejezetten letisztult, vertikális tagolásra, geometrikus elemekre épített. Az 1903-ban Bécsben megalapított *Wiener Werkstätte* művészcsoporthoz tagjai kifinomult érzékkel alkottak, körök, négyzetek, téglalapok kombinálásával hozták létre műveiket, tárgyaik racionalitása szembeötlő. Fő művészek: Josef Hoffmann, Koloman Moser, Otto Wagner.

A magyar szecesszió szintén sajátos. Egyrészt táplálkozik a helyi hagyományokból és jellegzetességekből, a népművészet, a régi formakincs, az ősi mondavilág mind szerepet kap benne, különösen a Gödöllői Iskola fiatal művészeinek alkotásain. Másrészt a nyugati minták, az osztrák és a francia művészek törekvései és elképzelései is erősen hatnak rá. Fő művészek: Lechner Ödön, Zsolnay Vilmos, Thék Endre, Horti Pál, Faragó Ödön, Jungfer Gyula, Róth Miksa, Rippl-Rónai József, Nagy Sándor, Maróti Rintel Géza, Toroczkai Wigand Ede, Körösfői-Kriesch Aladár.

Museum of Applied Arts
Iparművészeti Múzeum

A MI SZECESSZIÓNK
AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM SZECESSZIÓS GYŰJTEMÉNYE A RÁTH GYÖRGY-VILLÁBAN

1068 BUDAPEST, VÁROSLIGETI FASOR 12.
www.imm.hu

ART NOUVEAU
A HUNGARIAN PERSPECTIVE
THE ART NOUVEAU COLLECTION OF THE MUSEUM OF APPLIED ARTS BUDAPEST IN THE RÁTH VILLA

ÚJ KIÁLLÍTÓTÉR A VÁROSLIGETI FASOR!
NEW EXHIBITION VENUE IN VÁROSLIGETI FASOR!

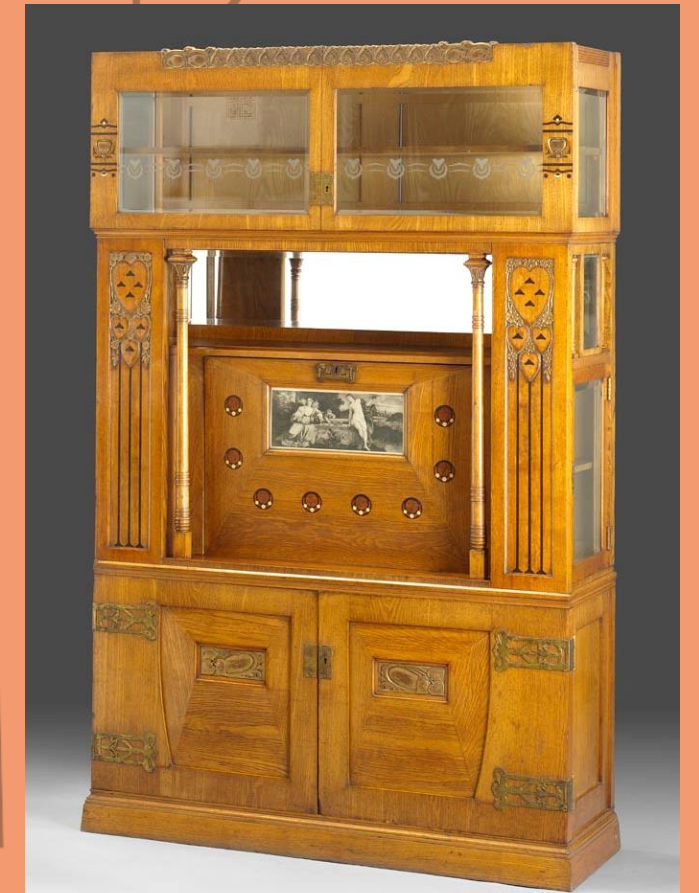
4.1 Faragó Ödön (terv): Fogadószoza berendezése, Budapest, 1904

Milyen volt egy fogadószoza berendezése a századfordulón?

A fogadószoza, vagy más néven szalon az egész 19. század folyamán a lakások leggyakrabban használt helyisége, a ház lelke volt. Tulajdonképpen a mai nappalinak felelt meg, itt töltötték az urak és hölgyek a nap nagy részét, itt fogadták a vendégeket, itt olvastak, hímeztek, teáztak-kávéztak, kártyáztak, beszélgettek. Ennek megfelelően a berendezés mindig ezekhez a funkciókhoz alkalmazkodott: kényelmes és tetszetős ülőbútorokat, kis asztalokat, virágállványokat, a tulajdonos legszebb dísz tárgyait bemutató, üveges vitrineket foglalt magában. Nagyobb otthonokban az sem volt ritka, hogy a ház ura és úrnője két különböző szalont rendezett be, egy kifejezetten nőies szobát a hölgy vendégek kényelméért és egy sötétebb hangulatú, férfias termet az urak számára.

FŐMŰVEK!

Miért érdekesek ezek a bútorok?

Faragó Ödön a századforduló egyik legtöbbet foglalkoztatott belsőépítészeti-iparművésze volt. Az általa tervezett berendezés egy komplett garnitúra, az együttes kilenc darabból áll: szalonszekrény, vitrin, kanapé, két kisasztal, két fotel, két szék alkotja. A darabok mindegyike harmonikusan illeszkedik egymáshoz, a rendkívül szép mintázatú, világos fafelületeket sötét fából és csontból komponált, finom geometrikus berakások és aranyozott részletek díszítik, az együttes legkülönlegesebb darabján, a szekrényen pedig egészen egyedülálló módon Tiziano *Égi és földi szerelem* c. festményének reprodukciója látható. Geometrikus formáival, sötét színeivel a tárgyegyüttes az osztrák-német bútorművészet hatását tükrözi, és igen elegáns, férfias légkört teremt.

ARCHÍV FOTÓK A TÁRGYAKRÓL

4.2 Charles Plumet (terv): Öltözőasztal és szék, Párizs, 1896

Vajon miért olyan különleges ez a bútor?

Plumet neves francia bútorművész egészen egyedi berendezési tárgyakat tervezett. Ez a női toalettasztal és a hozzá tartozó szék, amelyet ma a Ráth-villa francia termében láthatunk, a francia szecesszió összes jellegzetességét magán viseli. Elegáns, kecses, nőies. Élei lekerekítve, mintha a tervezője nem is ismerné a derékszög fogalmát. Minden részlete kidolgozott, lendületes és izgalmas vonalvezetésű, a fő vonalaktól egészen a fiókok fogantyúit díszítő aranyozott bronz hullámvonalakig, vagy a székpárna selyemripsz kárpitjának finom hímzéséig.

Ki használhatta egykor, és hogyan került a múzeumba?

Eredeti tulajdonosát nem ismerjük, illetve lehetséges, hogy nem volt eredeti tulajdonosa, mivel mintadarabként került a gyűjteményünkbe. Ám bizonyára egy előkelő hölgy számára készült, hiszen a tükrös, nőies, nemes, szépen dekorált öltözőasztalok a 19. század és a századforduló jellegzetes női bútorai. Az arisztokrácia és a nagypolgárság hölgyeinek öltözőszobáiból nem hiányozhattak az ehhez hasonló darabok. Az együttest Ráth György utóda, Radisics Jenő főigazgató vásárolta meg az 1900-as párizsi világkiállításon az Iparművészeti Múzeumnak.

FOTÓK A TÁRGYAKRÓL

4.3 Émile Gallé: Paradicsom alakú illatszeres palack, Nancy, 1900 körül

Hogyan kerül a zöldparadicsom a toalettasztalra?

Amilyen meglepő a kérdés, olyan egyszerű a válasz: ez a kis méretű palack valójában egy parfümös üveg, így természetesen a hölgyek öltözőasztalának elengedhetetlen kelléke. Az illatszereknek kezdetben rituális szerepük volt (a „füstön át” jelentésű „*parfum*” francia kifejezés eleve az istenek előtti égőáldozatra utal), és az illóolajokat terápiás, gyógyító céllal is alkalmazták egykoron. De természetesen mai funkciójuk, az emberi test illatosítása is az ősidőktől fogva fontos. Az idők során a korábbi egyszerű illatok egyre bonyolultabbá, különlegesebbé váltak, a parfümök luxuscikkek lettek, és ezt az illóanyagot tartalmazó üvegcséknek is reprezentálniuk kellett. Néha a külsín utalt a belbecsre, de nem minden esetben kapott rózsá mintázatú palackot például a rózsavíz. Gallé „paradicsomüvege” ma nem tartalmaz semmilyen illatot. Mindazonáltal abban biztosak lehetünk, hogy bámulatos kinézete ellenére egykor nem egy paradicsom illatát rejtette.

Ki lehetett az alkotó?

Émile Gallé a francia *art nouveau* egyik leghíresebb mestere, akit a világ leginkább az üveg művészeként ismer, de aki sok művésztársához hasonlóan más anyagokkal, főleg kerámiával és fával is gyakran dolgozott. Illatszeres palackja és az Iparművészeti Múzeumban őrzött műalkotásainak többsége sajátos, többretegű, egyedi színeket és formákat viselő üvegből készült. A művészet mellett fiatalkorától érdeklődött a természet iránt, és botanikát tanult. Művein a természet mindig főszereplő: vázáit, asztalait, edényeit mindig tökéletesen élethű virágok, fák, termések, bogarak és egyéb állatkák pontos ábrázolásai díszítik.

4.4 Louis Comfort Tiffany: Páva díszüveg, New York, 1898 körül

Miért pont a páva?

Ha valaki szecessziós tárgyakat nézeget – akár az Iparművészeti Múzeum gyűjteményében, akár máshol –, gyakran rábukkanhat olyan műalkotásokra, amelyek ezt a gyönyörű madarat ábrázolják. Ez nem véletlen, ugyanis a páva a szecesszió egyik kedvenc állata. A művészeket évszázadokon át lenyűgözte e madár szépsége, kecsessége, szimbolikája, ahogyan a hím állat tollazatának egyedi, éteri színekombinációja is, amit szinte lehetetlen egészen valósan visszaadni. A Ráth-villa emeleti látványtárában álló káprázatos váza megalkotójának ez a lehetetlen mégis sikerült.

A legenda szerint Tiffanyt oly mértékben magával ragadta a pávatoll motívuma, hogy egy teljes éven át folytatott kísérleteket annak érdekében, hogy ráleljen arra a kifejezési módra, amely tökéletesen visszaadja e pompázatos madár fényes tolldíszének irizáló szépségét. A kísérletezés során számos Páva-üveg született, amelyek között nincs két egyforma, és amelyek sorából kiemelkedik a budapesti darab. A tárgy egyaránt visszaadja a madár tollazatának fénylő kékes, lilás, zöldes tónusokban játszó, eredeti színhatását és a mintázatát is. A fúvott kobaltkék alapra melegen felhelyezett krómszálak a további hevítés során beleolvadtak az edénytest falába, mintha csak lendületes kézzel festett ecsetvonások lennének. Így ez a gyönyörű váza a technikai tökéletesség és a művészi minőség kiemelkedő példája.

4.4 Louis Comfort Tiffany: Páva díszüveg, New York, 1898 körül

Tiffany-ékszer, Tiffany-ezüst, Tiffany-üveg, Tiffany-lámpa. Hogy is van ez?

A művészettörténet két nagyszerű művész-mestert tart számon a világszerte ismert vezetéknév alatt: apát és fiát.

Az idősebb úr, Charles Lewis Tiffany (1812-1902) amerikai üzletember és ötvös, aki 1837-ben alapította meg New Yorkban a világhírű, máig létező és ma is csodálatos luxusékszereket kínáló *Tiffany & Co.* ékszercéget.

A tehetséges fiú, Louis Comfort Tiffany (1848-1933) szintén New Yorkban élt, tanult és alkotott. Kézügyessége és művészi tehetsége igen korán megmutatkozott, így fiatal korától festőnek készült. Az 1870-es években viszont a vászontól egy új, érdekes matéria, az üveg felé fordult. Új technikák, stílusok, üvegtípusok kifejlesztésével kísérletezett, és a francia szecesszió megjelenése után az *art nouveau* szellemében alkotta meg csodás üvegtárgyait, ablakait, lámpabúráit.

5. Múzeumlátogatás után, iskolai feladatok:

A múzeumi foglalkozás után mindenképpen érdemesnek tartjuk egy külön óra keretében megbeszélni, feldolgozni a látottakat-hallottakat. Ez történhet egy hangulatos, közös, emlékidézős beszélgetés formájában, vagy kvízvetélkedőként. Ha a diákok készítettek fotókat a foglalkozás során, akkor készíthetnek ppt-t a „századfordulós vendégségről”, az érintett történelmi személyekről, vagy akár a kiállításban látott műtárgyakról.

Ehhez a foglalkozáshoz remekül illenek azok a játékos feladatok is, amelyeket a két említett történelem tankönyv fogalmaz meg:

- 1. Archív fotók, régi budapesti utcaképek összevetése ugyanazoknak a helyeknek a mostani képével, különbségek és hasonlóságok meghatározása**
- 2. Archív fotók, urak és hölgyek képeinek segítségével határozzák meg, melyek voltak az úriember és úrihölgy megjelenésének kellékei, esetleg kiegészítve néhány viselkedésbeli elemmel, amelyekre a foglalkozáson kitértünk**

Alkotás: Szecessziós képeslap készítése

Az interneten található szecessziós keretmintákat A6 méretűre formázzuk, kinyomtatjuk, körbevágjuk, és egy ugyancsak A6 méretű fehér vagy natúr színű vastag kartonra ragasztjuk. A keret közepére archív fotókból, régi grafikákból álló montázst készítünk. A diákok felhasználhatják saját családjuk archív fotóinak másolatát, ha rendelkeznek ilyennel, vagy 1900 körül készült épületek felvételeit. Végül a képeslap hátulját hasonló **Oléna tovább stílusban díszítjük a karton hátulját. A diákok ki is tölthetik egy fiktív élménybeszámolóval, és fel is adhatják**

Szecessziós belső terek, lakberendezés: <https://lakberendezde.cafeblog.hu/2015/03/19/a-szazadfordulo-es-a-szecesszio/>

Történelem tankönyv 7. osztály és 11. osztály

Vizuális kultúra tankönyv 8. osztály

Gergely András: *Magyarország története a 19. században*, Budapest, Osiris Kiadó, 2019.

Gerő András: *Volt egyszer egy Magyarország*, Budapest, Balassi Kiadó, 1996.

Horváth Hilda (szerk.): *A mi szecessziónk*, Budapest, Iparművészeti Múzeum, 2018.

Szilágyi András, Horányi Éva: *Szecesszió – A 20. század hajnala*, Budapest, Iparművészeti Múzeum, 1996. (Az európai iparművészet korszakai)

